บทที่ 2
แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง“ผลกระทบการสื่อสารต่างวัฒนธรรมที่มีต่อการปรับตัวของครูชาวจีนในประเทศไทย”ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด เอกสาร ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อสารต่างวัฒนธรรม

2.1.1 ความหมายการสื่อสารต่างวัฒนธรรม

2.1.2 อุปสรรคในการสื่อสารต่างวัฒนธรรม

2.1.3 แนวคิดการปรับตัวด้านการสื่อสารต่างวัฒนธรรมของ Young Yun Kim

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับตัว

2.2.1 ความหมายการปรับตัว

2.2.2 ขั้นตอนในการปรับตัว

2.2.3 ทฤษฎีการปรับตัวต่างวัฒนธรรมของ Harry C.Triandis

2.2.4 ปัจจัยมีผลต่อการปรับตัวของ Ting-Toomey

2.3 ข้อมูลครูชาวจีนในประเทศไทย

2.3.1 นโยบายการส่งเสริมการเรียนภาษาจีน

2.3.2 ข้อมูลครูชาวจีนในประเทศไทย

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อสารต่างวัฒนธรรม

2.1.1 ความหมายการสื่อสารต่างวัฒนธรรม

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการสื่อสารต่างวัฒนธรรมดังนี้

การสื่อสารต่างวัฒนธรรมในภาษาอังกฤษว่า“Intercultural Communication”แปลว่าคือการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมแต่เพราะว่าการสื่อสารกับวัฒนธรรมที่แตกต่างก็เลยใช้การสื่อสารต่างวัฒนธรรม และให้ความหมายว่าคือ“กระบวนการถ่ายทอดและตีความหมายปฏิสัมพันธ์และสัญลักษณ์ ระหว่างคนที่มาจากวัฒนธรรมที่ต่างกันภายใต้บริบททางการสื่อสารหนึ่งๆ” (เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2536)

การศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารต่างวัฒนธรรม จึงสนใจในด้านการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างของแต่ละวัฒนธรรม สาเหตุและองค์ประกอบที่มีผลต่อความแตกต่างนั้น ปัญหาและแนวทางแก้ไข เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2536)

การสื่อสารต่างวัฒนธรรม (Intercultural Communication) หมายถึงกระบวนการแลกเปลี่ยนและตีความสัญลักษณ์ในบริบทหนึ่งๆ โดยบุคคลในกระบวนการสื่อสารนั้น มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมมากในระดับที่มีการตีความซึ่งเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมแตกต่างกัน ซึ่งนำไปสู่ความหมายที่ไม่เหมือนกัน (Lusting and Koester,1993 อ้างถึงใน เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2536)

สรุปได้ว่าการสื่อสารต่างวัฒนธรรมหมายถึง การติดต่อการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลที่มาจากต่างวัฒนธรรมกัน

2.1.2 อุปสรรคในการสื่อสารต่างวัฒนธรรม

Jandt (1998) กล่าวว่า เมื่อมีการสื่อสารกับผู้คนจากต่างวัฒนธรรม มีข้อสำคัญที่ควรจำไว้ว่าวัฒนธรรมและการสื่อสารมีความเกี่ยวข้องกันอยู่อย่างมาก วิธีการที่คนมองการสื่อสารว่าคืออะไร ต้องทำอย่างไร และทำไมต้องทำอย่างนั้น เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม โอกาสของความเข้าใจผิดระหว่างสมาชิกจากต่างวัฒนธรรมจะมีมาก โดยอุปสรรคในการสื่อสารที่อาจจะพบได้สามารถแบ่งเป็น

1) ความกังวลใจ (Anxiety) เป็นความรู้สึกประหม่า ซึ่งจะสามารถส่งผลกระทบต่อการสื่อสารเมื่อคนเราจดจ่อความรู้สึกของเราในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเกินไป เช่น ถ้าคนหนึ่งพูดกับคนอื่นในภาษาประจำชาติที่เราอยู่ เราก็อาจจะกังวลว่า คนที่เราพูดอยู่จะเร็วเกินไป หรือใช้คำที่เราไม่เข้าใจเป็นต้น ความกังวลใจอาจจะส่งผลต่อความสามารถในการสื่อสารความคิดของเราไปยังผู้อื่นด้วย เช่น อาจจะทำให้พูดและเรียนรูปแบบประโยคผิดๆออกไปได้

2) การคิดว่าจะมีความคล้ายคลึงกัน (Assuming Similarity Instead of Difference) สิ่งนี้มักจะเกิดขึ้นเสมอถ้าบุคคลนั้นไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับอีกวัฒนธรรมหนึ่ง การคิดเอาเองว่าวัฒนธรรมนั้นอาจคล้ายกับวัฒนธรรมตน อาจเป็นสาเหตุให้บุคคลนั้นละเลยต่อความแตกต่างที่สำคัญ ในทำนองเดียวกัน ถ้าคิดว่าทุกอย่างต้องแตกต่างกัน ก็ยังไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้องนัก สิ่งที่ควรทำที่สุดเมื่อต้องเผชิญหน้ากับวัฒนธรรมใหม่คือ ไม่ต้องคิดเอาเองว่าจะเป็นอย่างไร และให้ถามกับคนในวัฒนธรรมนั้นเลยว่าควรทำอย่างไร

3) การมีภาพกำหนดตายตัว (Stereotypes) มีความหมายได้ทั้งการตัดสินในแง่ลบและแง่บวกต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยสิ่งที่สังเกตเห็นได้ บางคนก็จะมีภาพตายตัวที่เป็นในแง่บวกโดยอาศัยดูจากการเป็นสมาคมของกลุ่มอาชีพใดอาชีพหนึ่ง เช่น บางคนจะถือว่าหมอทุกคน

จะต้องฉลาด และมีความรอบเป็นต้น

4) การยกเอาตนเองเป็นศูนย์กลาง (Ethnocentrism) เป็นการตัดสินวัฒนธรรมอื่นในแง่ไม่ดีโดยใช้มาตรฐานในวัฒนธรรมของตนเองเป็นเครื่องตัดสิน และมักจะเชื่อว่า การกระทำในแบบวัฒนธรรมของตนดีกว่าของผู้อื่น แต่ถึงแม้ว่าการกระทำเช่นนี้จะถือว่าเป็นอุปสรรคในการสื่อสาร แต่ก็ดูจะเป็นปกติธรรมดาสำหรับคนที่ประสบกับสถานที่ที่เรียกว่า "Culture Shock" ที่จะใช้การตัดสินด้วยวิธีนี้ เพราะเมื่อมีการเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ แต่ละคนก็อาจจะผ่านช่วงนี้ไปได้แล้ว ก็มักจะเห็นว่าไม่มีวัฒนธรรมใดดีกว่าวัฒนธรรมใด แต่ว่าจะเป็นความแตกต่างกันมากกว่า

5) การมีอคติ (Prejudice) คือ ความไม่ชอบ ความสงสัย หรือความเกลียดโดยไม่มีเหตุผลต่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งต่อเชื้อชาติ ศาสนา หรือเพศ คนที่มีอคติมักจะเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ยากถึงแม้ว่าจะได้รับข้อมูลที่แตกต่างจากความคิดเดิมแล้วก็ตาม

6) ภาษา (Language) ภาษาอาจจะเป็นอุปสรรต่อการสื่อสารได้เมื่อมีการแปลความหมายของคำประโยคในภาษานั้นอย่างไม่ถูกต้อง ปัญหาที่เกิดในการแปลคือ การมีคำศัพท์สำนวน หรือหลักไวยากรณ์ที่ในอีกภาษาหนึ่งไม่มี ประสบการณ์และ Concepts ที่มีอยู่ในแต่ละวัฒนธรรมในบางครั้งการแปลไม่สามารถทำได้โดยการแปลคำต่อคำ เพราะคำมีอยู่ในภาษาแต่ละภาษาก็มีโครงสร้างรูปประโยคที่ไม่เหมือนกัน การแปลที่ไม่ถูกหลักไวยกรณ์ก็อาจทำให้เกิดการสับสน หรืออาจจะทำให้ความหมายเปลี่ยนไปเลยก็ได้ นอกจากนี้ ในแต่ละวัฒนธรรมก็จะให้ประสบการณ์ที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาในการแปล เมื่อคนจากวัฒนธรรมหนึ่งต้องไปอยู่ในวัฒนธรรมที่มีประสบการณ์อีกแบบหนึ่งซึ่งในวัฒนธรรมเดิมของตนไม่มี และความเข้าใจใน Concept ของคนแต่ละวัฒนธรรมอาจไม่เหมือนกัน เช่น Concept ของ "ความเสมอภาค" หรือ "เสรีภาพ" อาจไม่เหมือนกันในแต่ละวัฒนธรรม เป็นต้น

7) การเหยียดเชื้อชาติ (Racism) คือ อคติที่มีต่อบุคคลในเชื้อชาติใดเชื้อชาติหนึ่ง

8) การตีความอวัจนภาษาอย่างผิดๆ เมื่อการสื่อสารไม่ได้ใช้ภาษาเดียวกัน การใช้ภาษามือจึงอาจเกิดขึ้น ในสถานการณ์เช่นนี้ จึงจำเป็นที่ต้องรู้ว่า ภาษามือและการแสดงท่าทางประกอบการสื่อสาร ไม่ใช่จะได้โดยมีความหมายเดียวกันในทุกวัฒนธรรม ภาษามือหรือท่าทางที่ใช้สื่อความหมายในวัฒนธรรมหนึ่ง อาจใช้ไม่ได้ในอีกวัฒนธรรมหนึ่งเพราะอาจมีความหมายกันคนละอย่างหรือไม่มีความหมายเลยก็ได้

ดังนั้นปัญหาหลักของการสื่อสารต่างวัฒนธรรม คือ ความแตกต่างของลักษณะการให้ความหมายและพฤติกรรมการสื่อสาร เพราะผู้ส่งสารและผู้รับสารที่มาจากวัฒนธรรมต่างกัน การสร้างความเข้าใจร่วมกันของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมนั้นผู้ส่งสารและผู้รับสารจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อกัน และจะต้องไม่มีความรู้สึกว่าเด่นกว่าหรือด้อยกว่าในการมีปฏิสัมพันธ์ โดยเฉพาะ

ในกลุ่มที่มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติศาสนาและชนเผ่า (Samovar and Porter, 1995, pp.26)

2.1.3 แนวคิดการปรับตัวด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของ Young Yun Kim

Gudykunst (1998) ได้แยกแยะให้เห็นถึงสาเหตุหลัก (Basic Causes) และสาเหตุผิวเผิน (Superficial Causes) เกี่ยวกับการปรับตัวระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural Adaptation) เขากล่าวว่าสาเหตุหลัก คือ การจัดการกับความไม่แน่ใจ และการจัดการกับความกังวลใจโดยความไม่แน่ใจ (Uncertainty) คือผู้แปลหหน้าจะไม่แน่ใจในการตีความหรือแสดงทัศนคติความเชื่อการให้คุณค่าและพฤติกรรมในการมีปฏิสัมพันธ์ต่อเจ้าบ้านผู้แปลกหน้าต้องการที่จะคาดการณ์ถึงพฤติกรรมที่เหมาะสมที่เจ้าบ้านต้องการให้ผู้แปลกหน้าแสดงออกและผู้แปลกหน้ายังต้องการที่จะสามารถอธิบายถึงทัศนคติความรู้สึกและพฤติกรรมของเจ้าบ้านให้ได้ซึ่งความต้องการที่จะรู้ว่าทำไมเจ้าบ้านถึงมีพฤติกรรมเช่นนั้นเป็นขั้นตอนของการลดความไม่แน่ใจส่วนความกังวลใจ (Anxiety) เป็นความเครียดหรือความไม่ต้องการที่จะสื่อสาร (Apprehension) ที่ผู้แปลกหน้ามีในการที่จะสื่อสารกับเจ้าบ้านซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเกิดจากความคาดหวังในเชิงลบที่ผู้แปลกหน้ามีต่อเจ้าบ้าน

Kim (2001) กล่าวว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างในการปรับตัวของผู้แปลกหน้าในสังคมเจ้าบ้านนั้นมาจากปัจจัยที่สำคัญ คือ การสื่อสาร เพราะการสื่อสารนั้นเป็นช่องทางที่ผู้แปลกหน้าสามารถที่จะใช้เรียนรู้ถึงสำคัญลักษณ์ที่สำคัญต่างๆ ของสังคมเจ้าบ้าน Kim (2001) กล่าวถึงกิจกรรมการสื่อสารตามแนวคิดของ Ruben ว่าจะพิจารณาได้เป็น 2 แง่มุมคือ การสื่อสารในสังคม (Social Communication) และการสื่อสารของบุคคล (Personal Communication) (ดังภาพที่ 2.1)

1) การสื่อสารของบุคคล (Personal Communication) คือกระบวนการภายในจิตใจที่แต่ละบุคคลจะต้องจัดการให้ตัวเองมีพฤติกรรมที่ใช้ในการปฏิบัติในสังคม พัฒนาวิธีการฟัง หรือแสดงความเข้าใจและตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน คือเมื่อผู้แปลกหน้าได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างกันในวัฒนธรรมใหม่ ก็จะนำมาสร้างรูปแบบของการตอบสนองเพื่อที่จะได้เกิดความเข้าใจและสามารถที่จะตอบสนองไปให้เจ้าบ้านเข้าใจความตั้งใจของตนได้อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่ต้องพิจารณาในแง่ของการสื่อสารของบุคคลต่างวัฒนธรรมนั้นมีประเด็นที่ต้องศึกษาดังนี้

1.1) โครงสร้างทางความคิด (Cognitive Structure) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ากระบวนการรับรู้ (Perceptual Process) คือการจัดเรียงประสบการณ์ต่างๆของผู้แปลกหน้าให้อยู่ในรูปแบบที่จะทำให้ผู้แปลกหน้านั้นสามารถที่จะจัดการกับสิ่งเร้าในสังคมวัฒนธรรมใหม่ได้อย่างมีประสิทธิผล

1.2) ความรู้ (Knowledge) คือความรู้ถึงรูปแบบและกฎเกณฑ์ของระบบการสื่อสารของเจ้าบ้าน ซึ่งความรู้นี้มีผลอย่างมากในการที่จะทำให้ผู้แปลกหน้าเข้าถึงช่องทางการสื่อสารในสังคมเจ้าบ้าน ในการสื่อสารระหว่างบุคคลกับเจ้าบ้านและสื่อมวลชนของเจ้าบ้าน

1.3) ภาพลักษณ์ของตนเอง (Self-Image) คือภาพลักษณ์ของตนเองที่มีในสายตาเจ้าบ้านและในสายตาของกลุ่มผู้แปลกหน้าด้วยกัน

1.4) แรงจูงใจในการปรับตัว (Acculturation Motivation) คือแรงจูงใจที่จะทำให้ผู้แปลกหน้าเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เข้าร่วมในกิจกรรมของเจ้าบ้านและโน้มเอียงไปยังสภาพแวดล้อมใหม่

1.5) ในบริบทของการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมนั้นการสื่อสารระหว่างบุคคลสามารถอธิบายได้ในลักษณะของ ความสามารถในการสื่อสารในประเทศเจ้าบ้าน (Host Communication Competence) คือความสามารถภายในของผู้แปลกหน้าแต่ละบุคคลในการใส่รหัสและถอดรหัสข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในชีวิตจริง ที่จะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าบ้าน ซึ่งความสามารถทางการสื่อสารนั้นแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือความสามารถทางความคิด (Cognitive Competence) ความสามารถทางการแสดงความรู้สึก (Affective Competence) และความสามารถทางการปฏิบัติ (Operational Competence)

ความสามารถทางทางการสื่อสารของผู้แปลกหน้านั้นจะแสดงออกมาได้เมื่อมีการสื่อสารภายในสังคม (Social Communication) ซึ่งจะเป็นไปใน 2 ทิศทางคือ สื่อมวลชน (Mass Communication) และการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)

สื่อมวลชน (Mass Communication) ในที่นี้คือสื่อมวลชนของเจ้าบ้านซึ่งจะมีผลต่อการปรับตัวเป็นอย่างมาก คือผู้แปลกหน้าจะได้เรียนรู้ถึงแง่มุมด้านต่างๆของระบบสังคมวัฒนธรรมของเจ้าบ้าน สื่อมวลชนจะมีผลต่อการปรับตัวในช่วงแรกๆ และสื่อมวลชนเป็นช่องทางที่ไม่สามารถสร้างความกดดันให้แก่ผู้แปลกหน้าได้ เพราะช่องทางนี้ไม่สามารถที่จะให้ผู้แปลกหน้าสามารถโต้ตอบและแสดงผลตอบรับ (Feedback) ได้

การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) จะเกิดขึ้นผ่านทางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สังเกตได้จากระดับของความสนิทสนม ระดับของการติดต่อกันของผู้แปลกหน้าที่มีต่อเจ้าบ้าน ซึ่งสามารถที่จะคาดเดาถึงการสื่อสารระหว่างบุคคลนี้ได้จากเครือข่ายของการสื่อสารต่างวัฒนธรรม ซึ่งแตกต่างจากสื่อมวลชน

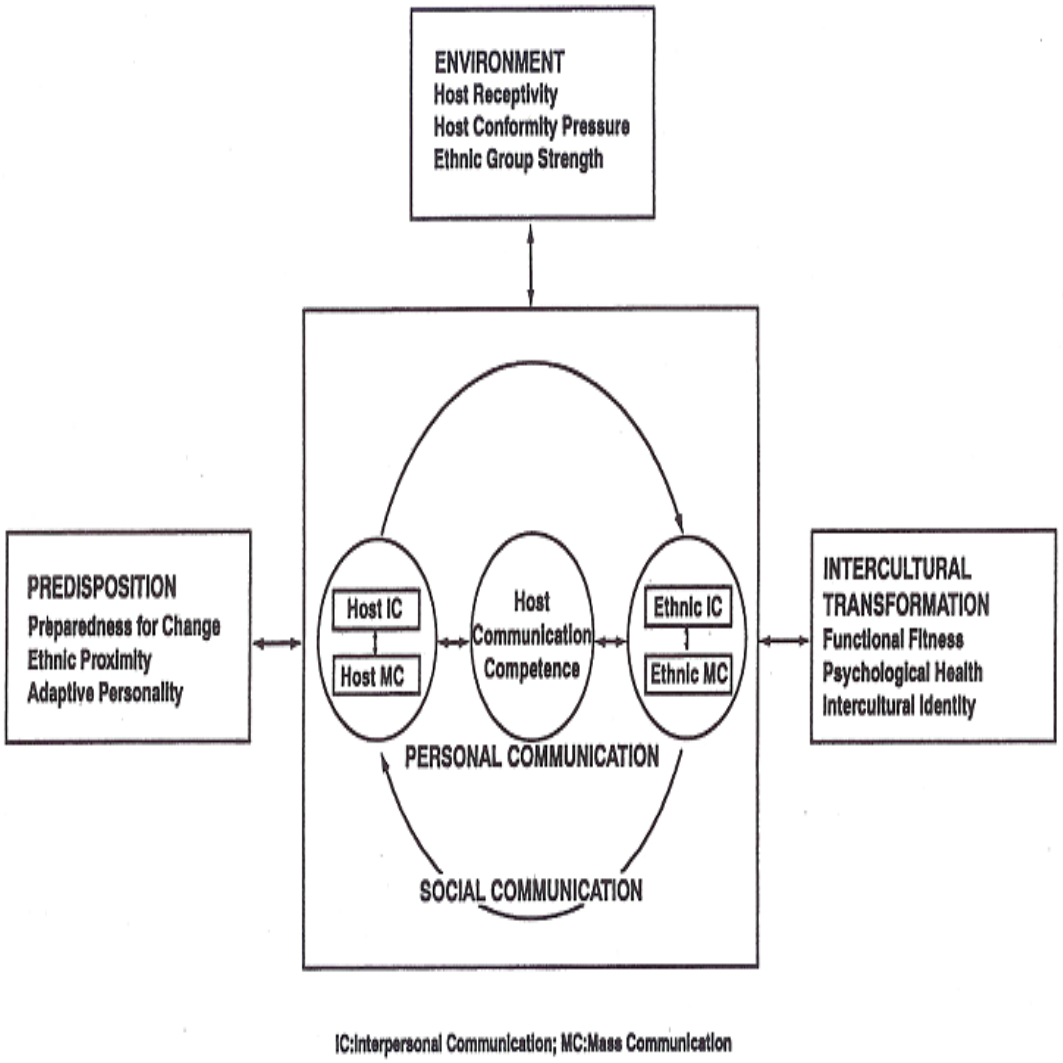

ภาพที่ 2.1 Factors Influencing Cross-Cultural Adaptation:A Structural Model Kim (2001, p.87)

2) การสื่อสารในสังคม (Social Communication) จากแนวคิดของ Ruben นี้ Kim (1995) ได้นำมาพัฒนาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาถึงเรื่องการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมไว้โดยกล่าวว่า การปรับตัวข้ามวัฒนธรรมนั้นจะมุมมองเป็น 2 ด้านคือด้านกระบวนการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมคือเป็นรูปแบบการสื่อสารที่เกิดขึ้นกับผู้ที่เข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่ และด้านโครงสร้างของการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมคือเป็นการกล่าวถึงปัจจัยทางการสื่อสารที่มีผลต่อการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม ซึ่งทั้ง 2 มุมมองนี้มีความเกี่ยวเนื่องกันอยู่จึงสามารถที่จะสรุปออกมาได้เป็นแนวคิดดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แนวคิดการสื่อสารในสังคมของ Kim (1995)

องค์ประกอบที่มี ความสัมพันธ์ในการปรับตัว	มิติที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบแต่ล่ะส่วน
1. การสื่อสารภายในสังคมของเจ้าบ้าน (Host Social Communication)	การสื่อสารระหว่างบุคคลกับเจ้าบ้าน สื่อมวลชนของเจ้าบ้าน
2. การสื่อสารภายในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง (Ethnic Social Communication)	การสื่อสารระหว่างบุคคลของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง สื่อมวลชนของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง
3. ความสามารถในการสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน (Host Communication Competence)	ความสามารถในการคิดภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน ความสามารถในการแสดงความรู้สึกภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน ความสามารถในการปฏิบัติตนภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน
4. สิ่งแวดล้อม (Environment)	ลักษณะการเปิดรับของเจ้าบ้าน ระดับความผ่อนปรนในการให้ปฏิบัติตามของเจ้าบ้าน ความเข้มแข็งของกลุ่มชนชาติพันธุ์เดียวกัน
5. สิ่งที่ติดตัวผู้แปลกหน้า (Predisposition)	การเตรียมตัวล่วงหน้า ความเป็นชนชาติพันธุ์ ลักษณะบุคลิกภาพ
6. การเปลี่ยนรูปในเชิงระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural Transformation)	การกระทำที่เหมาะสม สุขภาพจิต อัตลักษณ์ของความต่างวัฒนธรรม

ที่มา: Kim (1995) อ้างถึงใน ธานิษฎ์ กองแก้ว (2544)

องค์ประกอบที่ 1 การสื่อสารภายในสังคมของเจ้าบ้าน (Host Social Communication)

การสื่อสารที่เกิดขึ้นในสังคมของเจ้าบ้านนั้นมีประเด็นที่น่าสนใจอยู่ 2 ด้านคือ การสื่อสารระหว่างบุคคลกับเจ้าบ้านและสื่อมวลชนของเจ้าบ้าน

1) การสื่อสารระหว่างบุคคลกับเจ้าบ้าน (Host Interpersonal Communication) จะมีส่วนช่วยให้ผู้แปลกหน้าเข้าใจถึงระบบความคิดของผู้คนในสังคมเจ้าบ้านและสามารถใช้การสื่อสารนี้เพื่อเป็นตัวเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของตนได้

2) สื่อมวลชนของเจ้าบ้าน (Host Mass Communication) จะช่วยให้ผู้แปลกหน้าเข้าไปอยู่ในปฏิสัมพันธ์เสมือนจริงในสังคม (Para-Social Interaction) ซึ่งแม้ว่าสื่อมวลชนนั้นจะไม่สามารถที่จะทำให้ผู้แปลกหน้าตอบสนองได้แต่สื่อมวลชนก็เป็นแหล่งสำคัญของการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงแรกของการปรับตัวกับผู้แปลกหน้า ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้แปลกหน้าไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับชนเจ้าบ้านมากนัก

องค์ประกอบที่ 2 การสื่อสารภายในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง (Ethnic Social Communication)

ประเด็นที่จะใช้พิจารณาคือ การสื่อสารระหว่างบุคคลของชนชาติพันธุ์ตนเอง และสื่อมวลชนของชนชาติพันธุ์ตนเอง กล่าวคือ ในช่วงแรกของการปรับตัว ผู้แปลกหน้าจะมีความสามารถ ในการสื่อสารกับผู้คนในสังคมเจ้าบ้านในระดับต่ำ และผู้แปลกหน้าที่เข้ามาอยู่ใหม่ก็จะไม่สามารถที่จะใช้เกณฑ์ของตัวเองในการประเมินพฤติกรรม หรือเข้าใจการสื่อสารต่างๆได้ดังนั้นผู้แปลกหน้าจึงจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาชนชาติพันธุ์ของตนเอง ในด้านของแหล่งข้อมูลข่าวสาร เป็นเพื่อนไว้ปรับทุกข์ ระบายเรื่องราวต่างๆ

เมื่อผ่านช่วงแรกของการปรับตัวมาสักระยะ การสื่อสารภายในกลุ่มชาติพันธุ์ของตนนั้นกลายมาเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ตนเองเอาไว้ ซึ่งไม่ว่าจะมีทางเลือกหรือสถานการณ์บังคับ โดยมากแล้วผู้แปลกหน้าจะให้ความไว้วางใจแก่ชนชาติพันธุ์เดียวกันมากกว่า และจะจำกัดขอบเขตการสื่อสารกับชนเจ้าบ้านให้ลดลง ซึ่งจะเป็นอุปสรรคในการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม

องค์ประกอบที่ 3 ความสามารถทางการสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน (Host Communication Competence)

ความสามารถทางการสื่อสารในประเทศเจ้าบ้านมีส่วนสำคัญในการที่ช่วยปรับตัวให้ผู้แปลกหน้าที่เข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่นั้นสามารถที่จะปรับและมีความรู้ความเข้าใจและแสดงพฤติกรรมการสื่อสารที่เหมาะสมออกไปได้ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างที่สำคัญ 3 ส่วนคือ

ความสามารถทางการคิดภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน (Host Cognitive Competence) คือความสามารถภายในของแต่ละบุคคล เช่น ความรู้ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมเจ้าบ้าน ภาษาของเจ้าบ้าน ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ บรรทัดฐาน และกฎเกณฑ์ในการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งความสามารถทางความคิดนี้จะเกี่ยวข้องกับระดับความซับซ้อน ภายในความคิดของแต่ละบุคคล (Cognitive

Complexity)

ความสามารถทางการแสดงความรู้สึกภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน (Host Affective Competence) คือ ความสามารถในการรับรู้และแสดงอารมณ์ที่เหมาะสมในวัฒนธรรมเจ้าบ้าน รวมถึงความตั้งใจที่จะเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงตนเองจากวัฒนธรรมเก่าที่ตนเองยึดถืออยู่รวมไปถึงความสามารถในการเข้าใจ การมีส่วนร่วมในสุนทรียลักษณ์ของวัฒนธรรมเจ้าบ้าน และมีอารมณ์สะท้อนออกมาได้เมื่อรู้สึกสนุกสนาน เสียใจ โกรธ ในลักษณะของวัฒนธรรมเจ้าบ้าน

ความสามารถในการปฏิบัติตนภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้าน (Host Operational Competence) คือความสามารถที่จะเลือกแสดงพฤติกรรมทั้งวัจนะและอวัจนะได้อย่างเหมาะสมเพื่อที่จะรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันวัฒนธรรมเจ้าบ้าน ทักษะในการพูด ฟัง ปฏิบัติตามกฎของการปฏิสัมพันธ์ ทักษะในการจัดการปฏิสัมพันธ์ในแบบของเจ้าบ้าน ซึ่งเป็นผลพวงมาจากความสามารถทางความคิดและความสามารถในการแสดงความรู้สึกนั้นเอง

องค์ประกอบที่ 4 สิ่งแวดล้อม (Environment)

สิ่งแวดล้อมที่จะมีผลต่อการปรับตัวนั้นจะมีอยู่ด้วยกัน3ประการคือ ลักษณะการเปิดรับของเจ้าบ้าน แรงกดดันให้ปฏิบัติตามของเจ้าบ้าน และความเข้มแข็งของกลุ่มชนชาติพันธุ์เดียวกัน+

ลักษณะการเปิดรับของเจ้าบ้าน (Host Receptivity) คือระดับการเปิดใจรับคนแปลกหน้าของสังคมซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ล่ะที่แม้ว่าเป็นชนชาติพันธุ์เดียวกันแต่อยู่คนละภูมิภาคก็จะมีระดับการเปิดรับแตกต่างกัน อีกทั้งยังอยู่กับบุคลิก วัฒนธรรมเดิม หรือชนชาติของผู้แปลกหน้าอีกด้วย

ระดับความผ่อนปรนในการให้ปฏิบัติตามของเจ้าบ้าน (Host Conformity Pressure) คือระดับของวัฒนธรรมของชนเจ้าบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วก็จะเกิดจากความคาดหวังของสังคมและวัฒนธรรมของชนเจ้าบ้านซึ่งส่วนใหญ่แล้วก็จะเกิดความหวังของสังคมและวัฒนธรรมนั้นที่จะมีต่อพฤติกรรมและวิธีคิดของคนแปลกหน้า

ความเข้มแข็งของกลุ่มชนชาติพันธุ์เดียวกัน (Strength of the Stranger’s Ethnic Group) คือ การปรับตัวของกลุ่มคนแปลกหน้า ซึ่งถ้าในช่วงแรกของการปรับตัว กลุ่มผู้แปลกหน้าที่มีความเหนียวแน่นกันมาก จะช่วยให้ข้อมูลต่างๆเพื่อช่วยในการปรับตัวของผู้แปลกหน้านั้น แต่เมื่อในระยะยาวถ้ากลุ่มคนแปลกหน้ายังมีความเข้มแข็งกันมากขึ้น ก็จะมีอิทธิพลเหนือแรงกดดันของวัฒนธรรมเจ้าบ้าน

องค์ประกอบที่ 5 สิ่งที่ติดตัวผู้แปลกหน้าก่อนที่จะเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่ (Predisposition)

ในแง่มุมนี้นั้นจะพิจารณาถึงปัจจัยภายในตัวของผู้แปลกหน้าที่จะย้ายเข้ามา อยู่ใน

วัฒนธรรมใหม่ ซึ่งแต่ละคนก็จะมีความแตกต่างกันไป โดยที่พิจารณาเป็น 3 แง่มุมดังนี้

ระดับของการเตรียมตัว (Level of Preparedness) คือผู้แปลกหน้ามีความพร้อมทางด้านอารมณ์ จิตใจ รวมถึงแรงจูงใจมากน้อยเพียงใดที่จะเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งก็คือการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ก่อนจะย้ายเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่ เช่น การเข้ารับการฝึกอบรบทางวัฒนธรรม การเรียนรู้ภาษาของเจ้าบ้าน หรือการที่ได้เคยติดต่อกับชนเจ้าบานมาก่อน การเตรียมพร้อมนี้จะมากหรือน้อยก็จะได้รับอิทธิพลมาจากความคาดหวังที่มีต่อประเทศเจ้าบ้าน กล่าวคือถ้ามีความคาดหวังในเชิงบวกก็จะทำให้มีการเตรียมตัวพร้อมที่ดีก่อนที่จะย้ายเข้ามาสู้วัฒนธรรมใหม่

ระดับของความเป็นชนชาติพันธุ์ (Level of Ethnicity) คือวัฒนธรรมดั่งเดิมของผู้แปลกหน้านั้นมีความแตกต่างไปจากวัฒนธรรมของชาติเจ้าบ้านมากน้อยเพียงใด

บุคลิกภาพ (Personality) คือลักษณะนิสัยของผู้แปลกหน้านั้นจะมีผลต่อการปรับตัวเป็นอย่างมากซึ่งบุคลิกภาพแบบกว้างที่น่าสนใจการปรับตัวมี 2 ส่วนคือ การเปิดรับ (Openness) และความเข้มแข็ง (Strength) การเปิดรับนั้นคือ การที่บุคคลมีมุมมองที่เปิดกว้าง ค้นหาและเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ มีลักษณะที่เป็นคนเปิดใจรับสิ่งใหม่ๆ เห็นอกเห็นใจ สามารถทนต่อความไม่แน่นอนได้ดี ส่วนความเข้มแข็งนั้น ผู้แปลกหน้าจะต้องไม่หวั่นไหวไปกับวัฒนธรรมที่แตกต่างกับวัฒนธรรมของตน จะต้องเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจมาจากความท้าทายใหม่ๆ และยังคงเป็นผู้ที่ทำงานมีประสิทธิผลและเชื่อมั่นในความคิดของตนเองได้แม้จะอยู่ในวัฒนธรรมใหม่

องค์ประกอบที่ 6 การเปลี่ยนรูประหว่างวัฒนธรรม (Intercultural Transformation)

เมื่อผู้แปลกหน้าย้ายเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่ก็จะเกิดกระบวนการเรียนรู้รับเอาวัฒนธรรมใหม่มาใช้ในการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้นี้จะเรียกว่า Acculturation ในขณะที่กระบวนการ Deculturation คือการไม่เรียนรู้ในวัฒนธรรมใหม่ เป็นการที่ยังคงใช้วัฒนธรรมเดิมเป็นตัวอ้างอิงในการปฏิบัติของตนเองอยู่ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้และไม่เรียนรู้นี้จะเป็นการก่อให้เกิดการเปลี่ยนรูประหว่างวัฒนธรรมขึ้นซึ่งมี 3 ประเด็นที่ใช้พิจารณา ดังนี้

การกระทำที่เหมาะสม (Function Fitness) คือเมื่อผู้แปลกหน้ามีการทำกิจกรรมต่างๆ ในวัฒนธรรมใหม่ซ้ำกันแบบเดิมเป็นประจำ ก็จะทำให้เกิดความชำนาญและสามารถที่จะปรับตัวให้เกิดการกระทำที่เหมาะสมได้ ทำให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่างการตอบสนองที่เกิดจากภายในบุคคลและความคาดหวังที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมของวัฒนธรรมเจ้าบ้าน

สุขภาพจิต (Psychological Health) เมื่อผู้แปลกหน้าสามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมได้แล้วนั้น ก็จะทำให้สุขภาพจิตดีขึ้นกว่าในช่วงแรกที่ผู้แปลกห้าจะต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนต่างๆ

อัตลักษณ์ระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural Identity) คือการที่ผู้แปลกหน้าก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้สื่อสารระหว่างวัฒนธรรม กล่าวคือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมิได้มาจากกฎเกณฑ์ขอวัฒนธรรมหนึ่งวัฒนธรรมใดโดยเฉพาะ

การปรับตัวของผู้แปลกหน้านั้นต้องมีการใช้การสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้อง หากพิจารณาจากแนวคิดที่ได้กล่าวมานั้น แนวคิดของ Kim (1995 อ้างถึงในธานินฏ์กองแก้ว, 2544) ที่ได้กล่าวว่าความสามารถทางการสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมเจ้าบ้านของผู้แปลกหน้า การติดต่อหรือเครือข่ายทางสังคมของผู้แปลกหน้า ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมของเจ้าบ้าน ปัจจัยที่อยู่ภายในตัวตัวของผู้แปลกหน้า จะเห็นว่าได้ว่าปัจจัยที่เป็นประเด็นที่จะต้องพิจาณาในการปรับตัวของอาจารย์ชาวจีนก็คือการสื่อสารในสังคมของเจ้าบ้านการสื่อสารภายในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองสิ่งที่ติดตัวผู้แปลกหน้าการเปลี่ยนรูปในเชิงระหว่างวัฒนธรรมซึ่งจะเป็นปัจจัยที่จะนำมาพิจารณาในงานวิจัยครั้งนี้ การที่ไม่เลือกสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนรูประหว่างวัฒนธรรมเนื่องจากครูชาวจีนที่มาสอนในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่จะศึกษาสิ่งแวดล้อมมาก่อนแล้ว การเปลี่ยนรูประหว่างวัฒนธรรมจึงไม่น่าจะมีผลกระทบมากต่อการปรับตัว ผู้วิจัยจึงเลื่อก 4 องค์ประกอบดังกล่าวมาเป็นกรอบในการวัดการสื่อสารต่างวัฒนธรรม

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับตัว

2.2.1 ความหมายการปรับตัว

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการปรับตัว ดังนี้

ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ต้องเผชิญกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล หรือจากสภาพธรรมชาติที่อยู่รอบๆตัว สิ่งที่กล่าวนี้จะรบกวนดุลยภาวะของบุคคล เป็นเหตุให้บุคคลต้องปรับตัวเพื่อดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชีวิต หากไม่มีการปรับตัวจะทำให้เกิดความคับข้องใจ (Frustration) ความขัดแย้ง (Conflict) ความวิตกกังวล (Anxiety) เป็นผลให้บุคคลมีความตึงเครียดทางจิตใจและอารมณ์อย่างหลีกเลียงไม่ได้ มนุษย์จึงจำเป็นต้องมองหาทางออกหรือหาวิธีแก้ปัญหาต่างๆ คือ กระบวนการปรับตัว (นิภา นิธยายน, 2529,น.107)

Malm and Jamison (1952อ้างถึงในนิภานิธยายน,2540,น.6) ได้อธิบายความหมายของการปรับตัวไว้ว่า คือ การปรับตัวให้เป็นไปตามสภาพแวดล้อมบางครั้งเกิดอุปสรรค หรือเป็นไปอย่างราบรื่น การปรับตัวเกิดจากความต้องการมนุษย์ ทำให้สามารถใช้วิธีแบบต่างๆในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการของสภาพแวดล้อมหรืออุปสรรคที่เข้ามาขัดขวาง

วิภาพร มาพบสุข (2540, น. 436) กล่าวว่า การปรับตัวทางสังคมมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นทั้งทางร่างกาย และจิตใจ การปรับตัวที่ดี และประสิทธิภาพย่อมนำมาซึ่งสุขภาพจิตที่ดี การปรับตัวในทางลบ จะทำให้การดำเนินชีวิตของบุคคล ความเจ็บป่วยทางกายและจิตใจ เป็นการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ และค่าใช้จ่ายในการรักษา

การปรับทางด้านจิตวิทยา เป็นการปรับตัวของทั้งทางกาย ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรม เพื่อให้มีชีวิตได้เหมาะสมกับความต้องการ และอาจหมายความกว้างไปถึงการปรับตัวของกลุ่มคนในสังคมก็ได้ (ทัศนีย์ เกริกกุลธร, 2536, น.17) นอกจากนี้ยังมีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวทางด้านจิตใจอีกมากมาย เช่น Lazarus (1969,p.13) กล่าวว่า การปรับตัวเป็นความพยายามของแต่ละคนในการดำเนินชีวิตให้อยู่รอดภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ดังนั้น การปรับตัวจึงประกอบด้วยกระบวนการ 2 ขั้นตอน คือ การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะกับความต้องการของแต่ละคน แนวความคิดของ Lazarus (1969, p.13) มีความหมายในลักษณะเดียวกับแนวคิดของนักจิตวิทยาอีกหลายคนที่เห็นว่า การปรับตัวเป็นการปฏิสัมพันธ์ (Intecraction) ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมซึ่งแต่ละบุคคลจะพยายามทำสิ่งต่างๆ รวมทั้งแสดงพฤติกรรม เพื่อสนองตอบต่อความต้องการและเป้าหมายของตน นอกจากจะตอบสนองทางร่างกาย เช่น ที่อยู่ อาศัย และตอบสนองความต้องการของสังคม

เนื่องจากการปรับตัวเป็นลักษณะหนึ่งของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย จึงมีการศึกษากันอย่างกว้างขวาง ซึ่งความคิดเกี่ยวกับการปรับตัวมีการดำเนินจากชีววิทยากล่าวคือ Charles Darwin (1859,p.15) เป็นผู้ริเริ่มใช้คำว่าการปรับตัว เป็นผู้ริเริ่มใช้คำว่าการปรับตัวหรือ “Adaptation” และกำหนดคำนี้ไว้ในทฤษฎีวิวัฒนาการ โดยมีความเชื่อที่ว่า สิ่งมีชีวิตที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของโลกที่เต็มไปด้วยภัยอันตรายได้เท่านั้นที่ดำรงชีวิตอยู่ได้ การปรับตัวในแง่ชีววิทยาเป็นการปรับตัวที่เป็นไปตามสภาพความต้องการของร่างกาย แต่การปรับตัวในแง่จิตวิทยาซึ่งภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Adjustment” ซึ่งหมายถึงการปรับตัวที่เป็นไปตามสภาพความต้องการของจิตใจ (นิภา นิธยายน, 2529, น.7-8)

ดังนั้นการปรับตัวจึงเป็นวิธีการผสมผสานความต้องการส่วนบุคคลให้ผสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมได้ดี หรือสามารถปรับสิ่งแวดล้อมให้สอดกล้องกับความต้องการของตนเองได้ ย่อมทำให้บุคคลนั้นมีความสุข ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลใดไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือปรับตัวไม่ดี หรือไม่สามารถปรับพฤติกรรมให้เข้ากับคนส่วนใหญ่ได้ บุคคลนั้นจะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมโดยปราศจากความสุข ปัญหาต่างที่เกิดขึ้นในสังคม มักจะมีผลมาจากการปรับตัวที่ไม่ดี (รัชนี ตรัยตรึงโกศล,2532,น.14;สุรางค์ จันทน์เอม,2527,น.84;Arkoff, 1986,p.4;Jamison อ้างถึงในนิภา นิธยายน,2520,น.9)

การปรับตัวของบุคลากรต่างชาติที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศ จึงมีลักษณะเป็นคนงานย้ายถิ่น ที่จะต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการดำรงชีวิตสิ่งแวดล้อม เพื่อนร่วมงาน ตลอดจนสถานภาพและบทบาทของตนเอง การแสวงหาโอกาสใหม่ของชีวิตจึงขึ้นอยู่กับตัวของผู้ย้ายถิ่น และปัจจัยอื่นๆ ในด้านส่วนตัวของผู้ย้ายถิ่นหากสามารถปรับตัว (Adjustment) มีการผสมกลมกลืน (Assimilation) เข้ากับแบบแผนสังคมปลายทางที่ย้ายถิ่นไปได้ดี โอกาสที่จะประสบผลสำเร็จก็มีมาก ในทางตรงกันข้ามหากผู้ย้ายถิ่นไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับแบบแผนชีวิตและวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้ ก็อาจก่อให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล รู้สึกโดดเดี่ยว และล้มเหลวในการทำงานได้ (เนาวรัตน์ พลายน้อย และ ศุภวัลย์ พลอยน้อย, 2527, น.60)

2.2.2 ขั้นตอนในการปรับตัว

Gehmacher (1974, pp. 168-179) ได้ศึกษาถึงการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นไปทำงานที่ถิ่นอื่นโดยยึดถือขบวนการที่ผู้ย้ายถิ่นเข้าไปเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Integration) กับสังคมที่เป็นท้องถิ่นปลายทางของผู้ย้ายถิ่นตามกฎบูรณาการ (IntegrationTheory) ซึ่งแบ่งขบวนการปรับตัวเป็น 3 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 เป็นขั้นที่ผู้ย้ายถิ่นปรับตนเองให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของงานที่ทำ (Working Environment) เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับงานยินยอมปฏิบัติตามระเบียบและบทบาทหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย และยังปฏิบัติให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นปลายทาง ซึ่งขั้นนี้การย้ายถิ่นจะใช้เวลาในการปรับตัวไม่นาน

ขั้นที่ 2 เป็นขั้นปรับตนเองให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมท้องถิ่นปลายทาง เช่น การใช้ภาษา หรือการทำกิจกรรมในเวลาว่าง และกิจนิสัยต่างๆ ให้เป็นไปตามลักษณะของคนส่วนใหญ่ในสังคมนั้น ในขั้นนี้ผู้ย้ายถิ่นยังไม่มีความสัมพันธ์กับสังคมโดยส่วนรวมกับท้องถิ่นปลายทาง ความสำคัญของการปรับตัวในขั้นนี้ คือปรับตัวในเรื่องรูปแบบการบริโภคและลักษณะวิถีชีวิตประจำวัน สำหรับผู้ย้ายถิ่นที่มีครอบครอบครัวในถิ่นต้นทาง และมีความตั้งใจย้ายถิ่นกลับไปยังถิ่นต้นทาง จะเป็นผู้ที่ไม่สามารถปรับตัวได้มากเกินกว่าขั้นที่ 2

ขั้นที่ 3 เป็นขั้นที่ผู้ย้ายถิ่นสามารถปรับตนเองให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสังคมในท้องถิ่นปลายทางในลักษณะต่างๆ คือ สามารถใช้ภาษาพื้นเมืองของสังคมโดยไม่ปรากฏให้เห็นถึงลักษณะวัฒนธรรมเดิมของผู้ย้ายถิ่น มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนพื้นเมืองในท้องถิ่นปลายทาง หรือมีความตั้งใจอย่างมากที่จะอยู่ในท้องถิ่นปลายทางอย่างถาวรหรืออยู่จนครบวาระของการปฏิบัติหน้าที่ หรือวาระที่ต้องปลดออกจากงานที่ทำ

กล่าวโดยสรุปว่าการปรับตัว นอกจากจะเป็นการปรับตัวทางกายและชีวภาพแล้ว การปรับตัวที่สำคัญอีกประกอบหนึ่งคือ การปรับตัวทางพฤติกรรมและวัฒนธรรม นั้นคือ เมื่อบุคคล

ตัดสินใจเลือกในการแก้ปัญหา การปรับตัวเป็นกลไกการจัดการ (Coping Mechanism) ที่มนุษย์แสดงออกเพื่อบรรลุความต้องการหรือเป็นการปรับ (Adjust) วิถีชีวิตให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัว หรือจัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้เข้ากับวิถีชีวิต และจุดประสงค์ของเขา (Bennett อ้างถึงใน Pelto, 1989, p. 14)

2.2.3 ทฤษฎีการปรับตัวต่างวัฒนธรรม

ทฤษฎีการปรับตัวต่างวัฒนธรรมนี้เชื่อว่า ขบวนการในการปรับตัวของบุคคล เกิดจากบุคคลนั้นกับสิ่งแวดล้อม และในขบวนการของการปรับตัวมี2ขั้นตอน (ภริดา โกเชก,2548) คือ

ขั้นตอนที่ 1 บุคคลจะตัดสินใจและให้การวินิจฉัยข่าวสารที่เขาได้รับใหม่ โดยเอาความรู้หรือข่าวสาร ที่เขาเคยได้รับมามีส่วนเกี่ยวข้องกันด้วย

ขั้นตอนที่ 2 บุคลิภาพจะเกิดขึ้นภายหลังจากการได้ทำการวินิจฉัยแล้ว หรือตัดสินใจแล้ว

2.2.3.1 ทฤษฎีการปรับตัวของเทรนดิส (Triandis,1971,pp.2-3)

จากการศึกษาเรื่ององค์ประกอบการปรับตัวของเทรนดิสได้อธิบายว่าองค์ประกอบการปรับตัว มี 3 ส่วน (ดังภาพที่ 2.3) ได้แก่

1. องค์ประกอบทางด้านความคิด (CognitiveComponent) หมายถึง ความรู้และความรู้ที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้า ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มหรือสภาวการณ์ใดๆ ความรู้และความคิดดังกล่าวจะเป็นส่วนกำหนดลักษณะและทิศทางของความคิดเห็นของบุคคล กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีความรู้และการติดต่อกับสิ่งเร้าได้รบถ้วนแล้ว บุคคลจะมีความคิดต่อสิ่งเร้าในทางบวกหรือลบชัดเจนขึ้น เช่น รู้ว่าการศึกษาเล่าเรียนทำให้มีความรู้และเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพในอนาคต

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (AffectiveComponent) เป็นองค์ประกอบที่ต่อเนื่องจากองค์ประกอบที่ 1 คือเมื่อมีความคิดและความรู้แล้วความรู้สึกก็ไปทางทางบวกหรือทางลบต่อสิ่งนั้นก็ได้ เช่น การเห็นประโยชน์และคุณค่าของการศึกษาเล่าเรียน แสดงว่า มีความรู้สึกทางด้านบวกต่อการเรียน ก็จะเกิดความรู้สึกพอใจหรือสนใจที่จะเรียน แสดงว่า มีความรู้สึกทางด้านบวกต่อการเรียน ก็จะเกิดความรู้สึกพอใจและสนใจที่จะเรียน

3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (Behavior Component) เมื่อเกิด 2 องค์ประกอบแรกก้จะเกิดองค์ประกอบที่ 3 คือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งอย่างใดอย่างหนึ่ง พฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นสิ่งบอกลักษณะและทิศทางของการปรับตัวของบุคคล กล่าวคือ ถ้าพฤติกรรมของบุคคลที่จะแสดงออกต่อสิ่งนั้นชัดเจนแน่นอน การปรับตัวก็ย่อมมีลักษณะเป็นบวกหรือลบชัดเจนแน่นอน เช่น รับรู้และเข้าใจว่าการศึกษาเล่าเรียนเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ เกิดความรู้สึกพอใจและสนใจที่จะเรียน แล้วก็ทำให้เกิดความพร้อมทางการกระทำ อาทิ ในกรณีการศึก่ษานี้ ครูชาวจีนไปเรียนภาษาไทย มีส่วนร่วมในกิจกรรมกับเพื่อนคนไทยและครูคนอื่น และหมั่นศึกษา

ค้นคว้าวัฒนธรรมไทยเพิ่มเติมเป็นต้น

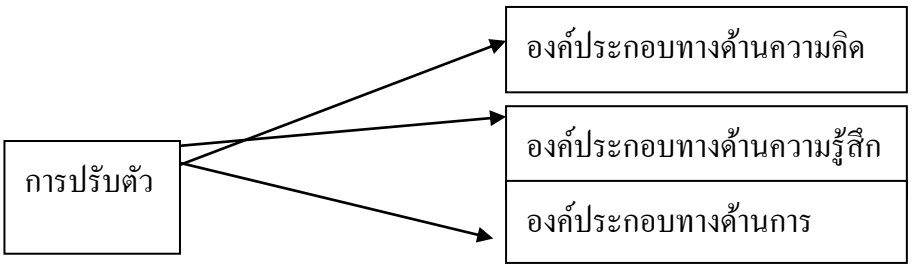

ภาพที่ 2.2 แบบจำลองแสดงองค์ประกอบของการปรับตัว

สรุปได้ว่าทฤษฎีการปรับตัวของ Triandis จะเน้นการปรับตัว 3 ส่วน คือการปรับตัวทางด้านความคิดความรู้สึกและพฤติกรรมเป็นหลัก

2.2.3.2 ทฤษฎีการปรับตัวของTing-Toomey

Ting-Toomey (1999อ้างถึงในธานิษฎ์ กองแก้ว,2544,น.16-18) กล่าวว่า การปรับตัวทางวัฒนธรรม (Intercultural Adaptation) นั้นสามารถพิจารณาได้ 2 ปัจจัย คือปัจจัยเหตุที่จะก่อให้เกิดการปรับตัว (Antecedent Factors) และปัจจัยผลที่เกิดจากการปรับตัว (Outcome Factors)

1. ปัจจัยเหตุที่จะก่อให้เกิดการปรับตัว (Antecedent Factors) คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของผู้แปลกหน้า ซึ่งปัจจัยสาเหตุนั้นจะพิจารณาได้เป็น 3ระดับ ปัจจัยระดับระบบ (System-Level Factors) ปัจจัยระดับบุคคล (Individual-level Factors) และปัจจัยระดับระหว่างบุคคล (Interpersonal-Level Factors)

1.1 ปัจจัยระดับระบบ (System-Level Factors) คือ ปัจจัยของสิ่งแวดล้อมต่างๆในวัฒนธรรมเจ้าบ้านที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของผู้แปลกหน้า มีองค์ประกอบที่สำคัญ4 ส่วน ดังนี้

1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจ (Socioeconomic Conditions) ในประเทศที่มีสภาพสังคมเศรษฐกิจที่รุ่งเรือง บรรยากาศภายในประเทศจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวได้ง่ายกว่าประเทศที่สภาพสังคมเศรษฐกิจเสื่อมโทรม เพราะประเทศในแบบหลังนี้คนต่างชาติจะถูกมองว่าเข้าไปแย่งใช้ทรัพยากรธรรมชาติและอื่นๆ ที่มีอยู่จำกัดของประเทศนั้น

2) ลักษณะการต้องปฏิบัติตามในเชิงวัฒนธรรม (Cultural Assimilation) คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติหรือลักษณะวัฒนธรรมของประเทศเจ้าบ้านที่มีต่อผู้ที่มาอยู่ใหม่ในสังคมที่มีลักษณะต้องให้ผู้มาอยู่ใหม่ปรับตัว (Assimilationist Society) วัฒนธรรมของกลุ่มชนเจ้า

บ้านจะเข้มแข้งมาก ในขณะที่สังคมแบบพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) สังคมจะยอมรับถึงความแตกต่างกันของแต่ละบุคคลและเปิดโอกาสให้มีการติดต่อกันระหว่างวัฒนธรรมอีกด้วย

3) ความหมายของคนแปลกหน้า (Host Culture's Meaning Definition Concerning the Role of Strangers) คนแปลกหน้าในแต่ละวัฒนธรรมย่อยมีความแตกต่างกัน บางวัฒนธรรมมองว่าคนแปลกหน้าเป็นผู้บุกรุก ก็จะเกิดอคติไม่ยอมรับคนต่างวัฒนธรรมเป็นต้น

4) ระยะห่างทางวัฒนธรรม (Cultural Distance) คือ ระดับการปรับตัวทางจิตวิทยาของผู้แปลกหน้าที่จะเชื่อมความแตกต่างทางวัฒนธรรมตนเองและความแตกต่างทางวัฒนธรรมเจ้าบ้านให้เข้ากันได้ โดยอาศัยการใช้ความสามารถทางการสื่อสารเพื่อช่วยในการปรับระหว่างวัฒนธรรม

1.2 ปัจจัยระดับบุคคล (Individual-level Factors) มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาทั้งสิ้น 4 ประเด็น ส่วนทาง Mckinney (1960, p.15อ้างถึงในมธุรส สว่างบำรุง,2542, น.381) ได้เพิ่มมาอีก 4 ประเด็นด้วย ดังนี้

1) แรงจูงใจ (Motivation Orientation) คือ แรงจูงใจที่จะย้ายออกจากวัฒนธรรมของตนเองเพื่อที่จะเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่

2) ความคาดหวัง (Individual Expectation) คือ ความคาดหวังถึงเหตุการณ์จะเกิดขึ้นและผลเหตุการณ์นั้น ซึ่งความคาดหวังที่จะช่วยให้เกิดการปรับตัวก็คือ ความคาดหวังที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความจริงและความคาดหวังในเชิงบวก หรือมองโลกในแง่ดี

3) ความรู้ทางวัฒนธรรม (CulturalKnowledge) และ ความรู้ในเชิงปฏิสัมพันธ์ (Interaction-Base Knowledge) เช่น ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ การเมืองและเศรษฐกิจของประเทศเจ้าบ้าน เรียนรู้ภาษา วิธีการสื่อสารตามวิธีการบริหารงาน วิธีการแก้ปัญหาและวิธีการตัดสินใจแบบเจ้าบ้าน

4) ลักษณะทางบุคลิกภาพ (Personality Attributes) คนที่มีลักษณะอดทนต่อความกำกวม (Tolerance for Ambiguity) ยอมรับสถานการณ์ต่างๆที่ยังไม่สามารถเข้าใจได้ แจ่มแจ้งได้ มีความยืดหยุ่น มีแรงขับดันและความมุ่งมั่นในใจ (Internal Locus of Control) จะเป็นลักษณะที่ช่วยส่งเสริมการปรับตัวได้

5) ความขัดแย้ง (Conflict) เป็นสาเหตุสำคัญที่เกิดจากเหตุการณ์หลายๆอย่างที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน ทำให้บุคคลนั้นต้องทำการตัดสินใจ การที่บุคคลแต่ละคนมีความคิดเป็นของตัวเอง โดยยึดถือว่าความคิด และการตัดสินใจของตนมีเหตุผลน่าเชื่อถือ และอีกฝ่ายถือเอาความคิดตัวเองเป็นที่ตั้ง จนไม่สามารถที่จะตัดสินใจ จึงก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้น เช่น ความขัดแย้งทางด้านความคิด ด้านนิสัย เป็นต้น

6) ความวิตกกังวล (Anxiety) การกังวลกับเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้น ทำให้บุคคลขาดความสุขที่เกิดจากปัจจัยแวดล้อมรอบๆตัว บุคคลอาจไม่รู้สาเหตุของความวิตกกังวลจนบางครั้งจดจ่อกับเรื่องนั้นจนขาดสมาธิในการทำเรื่องอื่น

7) กลไกการป้องกันทางจิต (Defense) การป้องกันทางจิต เพื่อลดความวิตกกังวลภายในจิตใจ ที่ไม่สามารถเป็นไปตามความคาดหวังไว้ หรือความต้องการได้ กลไกการป้องกันของอีโก้ (Ego) ทำการปกป้องตนเอง การปกป้องทางจิตมีทั้งผลดี และผลเสีย หากไม่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์

8) อุปนิสัย (Characteristics) เกิดจากภูมิหลัง และพื้นฐานของแต่ละครอบครัวจากการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ดังนั้น แต่ละคนมีอุปนิสัยที่แตกต่างกัน การใช้ชีวิตอยู่ในสังคม อาจจะพบปัญหา และเป็นอุปสรรคในการเข้าร่วมอยู่ในสังคม การปรับตัวจึงมีส่วนช่วยในการปรับปรุงให้บุคคลสามารถดำรง และใช้ชีวิตในสังคมได้

1.3 ปัจจัยระดับระหว่างบุคคล (Interpersonal-Level Factors) มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาทั้งสิ้น 3 ประเด็น ดังนี้

1) เครือข่ายที่ติดต่อด้วย (Contract Network) เครือข่ายทางสังคมที่ผู้แปลกหน้าติดต่อด้วยมีบทบาทสำคัญ 3 ประการ คือ ช่วยเหลือทางด้านจิตใจและความรู้สึก (Affective Support) ช่วยเหลือด้านการงาน (Instrumental Support) และช่วยเหลือทางด้านการให้ข้อมูล (Informational Support)

2) การเปิดรับสื่อมวลชน (Mass Media Uses) สิ่งที่เป็นของวัฒนธรรมเดิมของตนนั้นจะเป็นสิ่งที่มีบทบาทในการลดความเครียดที่เกิดขึ้นมาจากการที่ต้องเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่ ส่วนสื่อของเจ้าบ้านนั้นเป็นเสมือนสถานที่ที่ปลอดภัยสำหรับผู้แปลกหน้าในการที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ โดยที่ผู้แปลกหน้าไม่ต้องไปเผชิญกับสถานการณ์จริงซึ่งมีความเสี่ยงที่เกิดการขายหน้า

3) ทักษะในการสื่อสารระหว่างบุคคล (Adaptive Interpersonal Skills) คือ ทักษะที่จะจัดการกับความเครียดภายในใจ ทักษะที่จะสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิผล และทักษะที่จะสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิผล และทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2. ปัจจัยผลที่เกิดจากการปรับตัว (Outcome Factors) เป็นผลของการเปลี่ยนแปลงระหว่างวัฒนธรรมนั้นเป็นขั้นตอนที่ซ้อนทับกันอยู่กับขบวนการในการปรับตัว เพราะขบวนการในการปรับตัวเป็นขบวนการที่เป็นพลวัตร ผู้แปลกหน้าจะต้องพบกับความเครียด มีความสับสนในอัตลักษณ์ (Identity Confusion) และมีการสูญหายของอัตลักษณ์ (Identity Loss) เครือข่ายต่างๆที่ผู้แปลกหน้าติดต่อด้วยจะเข้ามามีบทบาทในการลดความเครียดที่ผู้แปลกหน้า

จะต้องเผชิญ ผู้แปลกหน้าควรที่จะเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่ตนรู้สึกว่าสำเร็จ และสามารถที่จะรักษาความเป็นตัวตนเองไว้ได้ นอกจากนี้ผู้แปลกหน้ายังต้องเรียนรู้ที่จะขอความช่วยเหลือเมื่อเกิดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมใหม่

ผู้แปลกหน้าบางคนอาจจะปรับตัวมาถึงขั้นมองโลกในมุมมองของวัฒนธรรมที่ 3 (Third Culture Perspective) คือ มองถึงข้อดีและข้อเสียของวัฒนธรรมตัวเองและวัฒนธรรมเจ้าบ้าน ตีความและประเมินพฤติกรรมต่างๆ จากแนวคิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมต่อไป

สรุปได้ว่าแนวคิดของ Ting-Toomey กล่าวว่าการปรับตัวนั้นจะพิจารณาในเชิงสาเหตุและผล โดยมีปัจจัยที่ต้องพิจารณา 3 ระดับคือ ปัจจัยระดับระบบ (สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของเจ้าบ้าน) ปัจจัยทางด้านบุคคล (ปัจจัยภายในของผู้แปลกหน้า) และปัจจัยทางด้านระหว่างบุคคล (การติดต่อสื่อสาร การเปิดรับสื่อต่างๆ)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องการปรับตัวของ Harry C. Triandis (1971) มาเป็นกรอบในการศึกษาการปรับตัวของครูชาวจีนที่มาสอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย การปรับตัวด้านความคิดการปรับตัวด้านความรู้สึกและการปรับตัวด้านพฤติกรรม

2.3 ข้อมูลอาจารย์ชาวจีนในประเทศไทย

2.3.1 นโยบายส่งเสริมการเรียนภาษาจีน

การเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยได้เกิดขึ้นมานานแล้ว เริ่มตั้งแต่ยุคสมัยอยุธยา เรื่อยมาจนถึงสมัยปัจจุบัน โดยในระยะเริ่มต้นนั้น การเรียนการสอนภาษาจีนมีเป้าประสงค์เพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมและภาษาจีนให้ลูกหลานชาวจีนโพ้นทะเล มิให้หลงลืมรากเหง้าของตนเอง และภาษาจีนที่ใช้สอนนั้นเป็นภาษาจีนท้องถิ่น มิใช่ภาษาจีนกลางอย่างเช่นในปัจจุบัน เมื่อมีชาวจีนโพ้นทะเลตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก และมีลูกหลานชาวจีนที่เกิดในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ชาวจีนจึงมีความต้องการในการที่จะให้ลูกหลานของตนเองได้เข้าเรียนในโรงเรียนจีน เพื่อรักษาและสืบทอดความเป็นจีน ในปี พ.ศ. 2549 รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณระหว่างปี พ.ศ. 2549-2553 ไว้เป็นจำนวนกว่า 528 ล้านบาท โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนและนักศึกษาในระบบโรงเรียนทุกคนได้เรียนภาษาจีน ได้ในสัดส่วนร้อยละ 20 ของนักเรียน นักศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรี (ข่าวช่อง 3 นายกฯ เปิดโครงการครูอาสาสมัครสอนภาษาจีน) นอกจากนี้ นางสาวยิ่งลักษณ์ชินวัตรนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นประธานเปิดโครงการครูอาสาสมัครสอนภาษาจีนประจำปี 2555 ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการไทยและจีนยืนยันรัฐบาลมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี

ด้านการคมนาคมโดยกระทรวงศึกษาไทยและจีนได้สานต่อนโยบายของรัฐบาลทั้ง 2 ประเทศอย่างเป็นรูปธรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านภาษาระหว่างกันจะช่วยพัฒนาความสัมพันธ์และมิตรภาพให้แน่นแฟ้นรวมถึงเกิดการเรียนรู้ทางวิชาการที่จะเป็นประโยชน์ต่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัยโดยเฉพาะเทคโนโลยีด้านการคมนาคมและการควบคุมระบบระบายน้ำโดยรัฐบาลไทยมีแผนงานและเป้าหมายที่จะดำเนินงานร่วมกับรัฐบาลจีนให้เกิดผลสำเร็จโดยเร็วโครงการดังกล่าวสืบเนื่องมาจากการเดินทางไปเยือนจีนของนายกรัฐมนตรีและได้หารือกับรัฐบาลจีนในการเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์อย่างรอบด้านทั้งการค้าการลงทุนการคมนาคมรวมถึงการศึกษาและวัฒนธรรมทำให้กระทรวงศึกษาธิการได้นำเรื่องนี้มาต่อยอดในการร่วมกันพัฒนาการเรียนภาษาจีนภายในประเทศซึ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนได้มีการจัดส่งครูอาสาสมัครมาสอนในประเทศไทยเป็นเวลา 1 ปีโดยจะทยอยเดินทางมาสอนรวมทั้งสิ้น 1,200 คน และในอนาคตกระทรวงศึกษาธิการจะเชิญครูอาสาสมัครจีนมาสอนในโรงเรียนของไทยอีก 4,000 คนเพื่อตอบสนองการเรียนภาษาจีนของคนไทยและเป็นการเตรียมบุคลากรของประเทศเพื่อรองรับการเติบโตเศรษฐกิจทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการได้สนับสนุนให้จัดตั้งศูนย์ไทยศึกษาในมหาวิทยาลัยและสถานศึกษาของจีนด้วย

ปัจจุบันประเทศไทยมีสถานศึกษาที่สอนภาษาจีนจำนวน 700 แห่งทั่วประเทศ มีนักเรียนที่เรียนภาษาจีน จำนวน 200,000 คน แต่ประเทศไทยยังประสบปัญหาในเรื่องสื่อการเรียนการสอนภาษาจีนและขาดแคลนครูสอนภาษาจีน จึงเป็นที่มาของความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับสาธารณประชาชนจีนโดยรัฐบาลจีนได้จัดครูอาสาสมัครมาสอนภาษาจีนในประเทศไทยมากขึ้น (ข่าวที่ 406/2552 รมว.ศธ. บรรยายพิเศษเรื่อง “นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีน”) ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2546-2555รัฐบาลจีนและมหาวิทยาลัยได้ส่งครูอาสาสมัครสอนภาษาจีน 11 รอบจำนวนมากกว่า 7,000 คน และสร้างสถาบันขงจื่อ11 แห่งและขงจื่อภาควิชา 11 ที่ ประเทศไทยเป็นประเทศที่ยอมรับครูอาสาสมัครจีนมากที่สุดด้วย

2.3.2 ข้อมูลครูชาวจีนที่เข้ามาสอนในประเทศไทย

ข้อมูลสถิติของจำนวนครูชาวจีนที่เข้ามาสอนในประเทศไทยจากสำนักบริหารแรงงานต่างด้าวตั้งแต่ปี พ.ศ.2545-2555 ปรากฏดังภาพที่ 2.3

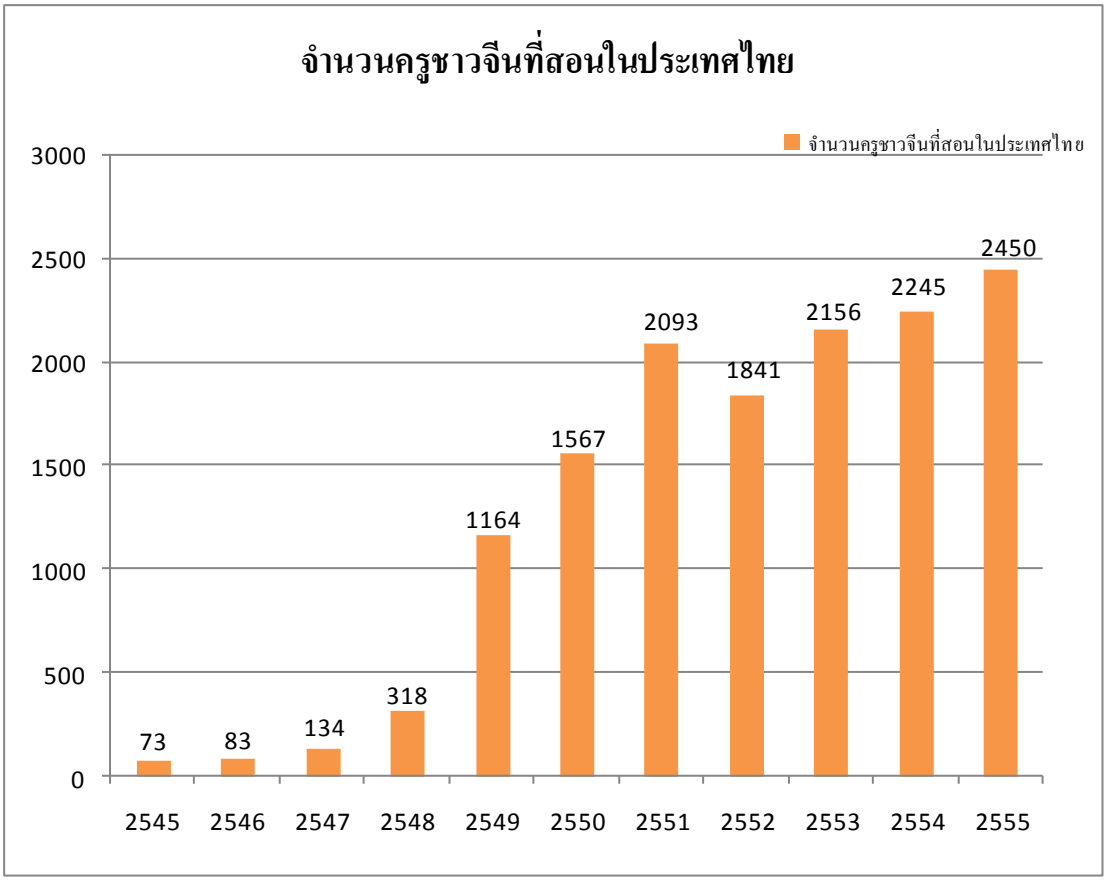

ภาพที่ 2.3 จำนวนครูชาวจีนในประเทศไทยปี 2545-2555

ที่มา: ข้อมูลจาก http://wp.doe.go.th/

จากภาพที่ 2.3 ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545-2555 สรุปได้ว่าในระยะเวลา 11 ปีตั้งแต่ปี พ.ศ.2545-2555 ครูชาวจีนที่สอนในประเทศไทยที่ถูกต้องตามกฎหมายมีจำนวนเพิ่มขึ้นมาก จากข้อมูลสำนักบริหารแรงงานต่างด้าวพบว่าในปี พ.ศ. 2545 มีครูชาวจีนจำนวน 73 คนและในปี พ.ศ. 2555 มีจำนวนในประเทศไทยทั้งสิ้น 2,450 คน เพิ่มขึ้นเป็น 32.56 เท่าจากปี พ.ศ. 2545 จากข้อมูลนี้ยังพบว่าจำนวนครูต่างชาติที่เข้ามาสอนในประเทศไทยมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศอังกฤษ และประเทศสารัฐอเมริกาตามลำดับ ซึ่งครูชาวต่างชาติจาก 3 ประเทศนี้จะเน้นสอนภาษาอังกฤษเป็นหลัก ในขณะที่ครูชาวจีนเป็นครูต่างชาติอันดับที่ 4 ที่มุ่งเน้นการสอนภาษาจีนเป็นหลัก (ข้อมูลจาก http://wp.doe.go.th/)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาครูชาวจีนที่มาสอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากกรุงเทพเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย การพัฒนาในทุกๆ ด้าน อาทิ ด้านเศรษฐกิจ

การศึกษาจะอยู่ในกรุงเทพมหานครมากกว่าภาคอื่นๆ นอกจากนี้ ครูชาวจีนที่มาสอนภาษาจีนส่วนใหญ่จะสอนอยู่ในกรุงเทพมหานครมากกว่าต่างจังหวัด

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภริดา โกเชก (2548) ได้ศึกษาเรื่อง “การสื่อสารต่างวัฒนธรรม ที่มีผลต่อการปรับตัวของคนข้ามชาติ : ศึกษากรณีชาวพม่าในจังหวัดพรมแดนประเทศไทย” ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิผลต่อการปรับตัวของคนข้ามชาติของพม่า ได้แก่คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ ความสามารถด้านการสื่อสารในสังคมไทย และทัศนคติที่มีผลต่อคนไทยในสังคมไทย นั่นคือ คนข้ามชาติที่มีปัจจัยในด้านต่างๆ ดังกล่าวในระดับสูงจะส่งผลให้มีการปรับตัวในระดับสูงเช่นเดียวกัน ส่วนพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนนั้นมีอิทธิผลทางตรงเชิงลบต่อการปรับตัว นั่นคือ คนข้ามชาติที่มีการเปิดรับสื่อมวลชนของประเทศพม่าในระดับสูงจะส่งผลให้มีการปรับตัวในสังคมไทยน้อยลง

ธานิษฏ์ กองแก้ว (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การสื่อสารและการปรับตัวของอาจารย์ต่างชาติในมหาวิทยาลัยไทย ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการปรับตัวของอาจารย์ต่างชาติ ศึกษาความสามารถทางการสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมไทยของอาจารย์ต่างชาติ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางการสื่อสารและระดับการปรับตัวของอาจารย์ต่างชาติและศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆที่มีผลต่อการปรับตัวของอาจารย์ต่างชาติ ผลการวิจัยพบว่า 1.ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของอาจารย์ต่างชาติ คือ ระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทย 2.ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระดับความสามารถทางการสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมไทยของอาจารย์ต่างชาติ คือ สัญชาติของอาจารย์ต่างชาติ และระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทย3.ความสามารถทางความคิดและความสามารถทางอารมณ์และความรู้สึกไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของอาจารย์ต่างชาติขณะนี้ ความสามารถทางด้านพฤติกรรมและความสามารถในการสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมไทยโดยรวมมีความสัมพันธ์กับระดับการปรับตัวของอาจารย์ต่างชาติ 4.สัญชาติของเพื่อนสนิท พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ พฤติกรรมการใช้อินเตอร์เน็ต และปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม ไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของอาจารย์ต่างชาติ ในขณะที่สื่อวิทยุมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของอาจารย์ต่างชาติ

ปัทมาภรณ์ธรรมทัต (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “กระบวนการให้สารนิเทศเพื่อการปรับตัวทางวัฒนธรรมของบุคลากรต่างชาติในประเทศไทย” ผลการวิจัย พบว่า ก่อนการเดินทางมาประเทศไทยบุคลากรต่างชาติส่วนใหญ่มีการรับรู้สารนิเทศด้านศาสนามากที่สุด เมื่อเดินทางเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทยแล้วต้องการสารนิเทศด้านวัฒนธรรมและประเพณีมากที่สุด โดยบุคลากรต่างชาติจากองค์กรภาคธุรกิจเอกชน มีความต้องการสารนิเทศด้านวัฒนธรรมและประเพณี

มากที่สุด บุคลากรต่างชาติแสวงหาสารนิเทศจากเพื่อนในประเทศของตนเอง รวมทั้งเพื่อนคนไทย และมีการสืบค้นข้อมูลด้วยระบบอินเทอร์เน็ต นอกจากนั้นยังได้รับข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมากที่สุด เพราะเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมในด้านการนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยว และข้อมูลประเทศไทยอย่างสมบูรณ์ และตรงต่อความต้องการของบุคลากรต่างชาติ

ธิดารัตน์ กนิษฐนาคะ (2542) ได้ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทสื่อมวลชนและสื่อบุคคล กับการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักเรียนแลกเปลี่ยนชาวต่างชาติ โครงการเอ เอฟเอส” ผลการวิจัยพบว่า สื่อมวลชนมีบทบาทช่วยในการปรับตัวของนักเรียน โดย 1) เป็นแหล่งให้ข้อมูลในระดับกว้างที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว เช่นความรู้เกี่ยวกับประเทศไทย และวัฒนธรรมไทยแบบกว้างๆข่าวสารสถานการณ์ในประเทศ2) เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน กับครอบครัวอุปถัมภ์ในประเทศไทยในช่วงก่อนเดินทางมา และระหว่างนักเรียนกับครอบครัวในบ้านเกิด เมื่อมาอยู่ในประเทศไทยแล้ว 3) ช่วยลดความกังวลใจ 4) เป็นที่ระบายอารมณ์ 5) ให้ความเพลิดเพลิน 6) เป็นที่ฆ่าเวลาเมื่อนักเรียนไม่มีอะไรทำ

เมตตา วิวัฒนานุกูล (2536) ทำการศึกษาเรื่อง “ลักษณะและปัญหาการสื่อสารต่างวัฒนธรรมในบรรษัทนานาชาติในประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะสำรวจค่านิยมที่สัมพันธ์กับการทำงาน และปัญหาการสื่อสารระหว่างบุคลากรไทยและต่างชาติในบริษัทนานาชาติในประเทศไทยผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการสื่อสารที่บุคลากรไทยและบุคลากรต่างชาติระบุตรงกัน คือ ปัญหาเรื่องการใช้และการเข้าใจภาษาร่วมกัน โดยเฉพาะเมื่อต่างฝ่ายใช้ภาษาอังกฤษไม่คล่อง และปัญหาด้านทัศนคติ และอคติต่อกัน ซึ่งปัญหานี้ บุคลากรทั้งชาวไทยและต่างชาติระบุตรงกันส่วนปัญหาการสื่อสารและทำงานร่วมกันกับบุคลากรไทยซึ่งต่างชาติระบุ ได้แก่ การไม่สื่อความหมายตามที่ต้องการ การ การขาดความไว้วางใจและเปิดเผย การไหว้ต่อความรู้สึกในการแสดงอวัจนภาษาบางอย่าง และการรับรู้ต่างกัน ส่วนปัญหาที่บุคลากรไทยระบุ ได้แก่ ปัญหาการสื่อสารทางเดียว การเอาตัวเองเป็นเกณฑ์ การขาดความยืดหยุ่น และมองข้ามความรู้สึก นอกจากนี้ยังพบว่าหน่วยงานราชการไทยยังมีบทบาทน้อยในการเผยแพร่และให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยแก่บริษัทนานาชาติในประเทศไทย